

NORMBLADEN PVH (GIDSEN VOOR GOEDE PRAKTIJKEN)

I. Toepassingsgebied: PAPEGAAIEN

In Nederland wordt het aantal in gevangenschap gehouden papegaaien geschat op 300.000 tot 600.000 vogels (cijfers Animal Sciences Group Wageningen UR 2004). De omstandigheden waaronder deze papegaaien worden gehouden zijn niet vergelijkbaar met die van papegaaien in de vrije natuur. Veel papegaaien worden individueel in een kooi gehouden en zijn geruime tijd alleen. Niet alle papegaaieneigenaars zijn bekend met de natuurlijke leefomstandigheden en intelligentie van hun papegaai. Hierdoor kan het voor de papegaai moeilijk zijn om zich aan het leven als huisdier aan te passen.

Wat is een papegaai:

Een papegaai is een vogel die, in tegenstelling tot een hond of een kat, geen haren maar veren heeft. Naast het hebben van veren, zijn de bijzondere constructie van de snavel en de plaatsing van de tenen de typische papegaaienkenmerken.

De papegaaiensnavel heeft een sterke kromming en een zogenaamde washuid, waarin de neusgaten liggen. Bij "kromsnavels", zoals de papegaaien ook wel genoemd worden, is de bovensnavel ook beweegbaar.

De tenen van de papegaaien zijn paarsgewijs geplaatst (twee wijzen naar voren en twee wijzen naar achteren) en zijn als grijporgaan ontwikkeld.

Iedere vogel die dus bovengenoemde kenmerken bezit, behoort tot de papegaaien. Een grasparkiet is daarom net zo goed een papegaai als een ara of een kaketoetoe. Het is in de loop der jaren echter gewoonte geworden, kleine papegaaien met lange staarten, parkieten te noemen.

II. Voeding

Een goede voeding gedurende alle jaargetijden zal van positieve invloed zijn op de levensduur en gezondheid van de vogel en op zijn broedprestaties. Het is erg belangrijk om voldoende variatie in het menu aan te brengen.

Dit betreft een algemene richtlijn, welke aangevuld kan worden met een meer specifiek soortgerichte voedingsrichtlijn.

Bijna alle kromsnavels zijn zaadeters (alleen de meeste lori's uitgezonderd). In het wild eten ze halfrijpe en verse zaden, granen, bessen, noten, knoppen, bloemen, nectar en dergelijke. Afhankelijk van het leefgebied ook fruit, groenten en dierlijk voedsel (insecten en dergelijke).

Binnen de papegaaienfamilies nemen de lori's door hun manier van eten een uitzonderingspositie in. Het hoofdbestanddeel van hun voedsel bestaat uit stuifmeel en bloesems. Daarenboven voeden zij zich met nectar, zachte en zoete vruchten.

De meest gebruikte voedingsmiddelen in gevangenschap zijn in de praktijk: pellets, aangevuld met zaden, verse groenten en fruit, gekiemde zaden / bonen, noten.

Globaal kan je zeggen dat een papegaai dagelijks ongeveer 10% van zijn lichaamsgewicht eet.

Er wordt bij voorkeur twee maal per dag gevoerd ('s morgens en in de namiddag). Het beste kan men 's morgens eerst vers voer (zoals fruit en groenten) aanbieden, waarvan na een paar uur de restanten worden weggehaald om schimmelvorming te voorkomen.

Daarna kan het droogvoer worden verstrekt.

Het voedsel (zacht voer en apart pellets / zaden) en drinkwater dient in aparte bakjes te worden aangeboden. Het verdient voorkeur om ook voedsel via z.g. voedsel verrijking speeltjes aan te bieden of geregen aan een spies die men in de kooi / volièrre hangt. Dit voorkomt verveling en net als in de natuur moet de vogel 'werken' om zijn eten bij elkaar te zoeken.

Globaal gesproken drinken papegaaiachtige vogels 2-6 % van hun lichaamsgewicht aan water (bijvoorbeeld: ca. 25 ml voor een grijze roodstaart, 20-30 ml voor amazones en ca. 40 ml voor een ara). De vogels dienen steeds over vers drinkwater te kunnen beschikken.

Calcium, in de vorm van sepiaschelpen (parkieten) of blokjes (papegaaien) moet eveneens dagelijks als voedselbron bereikbaar zijn.

Calcium is uiterst belangrijk voor broedende poppen. Een tekort kan leiden tot windeieren en eventuele andere complicaties zoals legnood.

Papegaaiachtigen gebruiken hun snavels om zaden te kraken en indien nodig, om hun voedsel in kleine stukjes te knagen, zodat het gemakkelijk ingeslikt kan worden. Normaliter komt het voedsel eerst in de krop, alvorens het via de kauwmaag (kliermaag) in de spiermaag komt, waar de eigenlijke vertering begint. Grit heeft meerdere functies. In de eerste plaats helpt het te voorkomen dat het zaad zich ophoopt door het in kleinere stukjes af te breken, zodat de spijsverteringsenzymen hun werk effectief kunnen doen. De wanden van de maag zijn erg gespierd bij zaadetende vogels en helpen bij het vernalingproces. Bovendien komen, als het grit wordt afgebroken, waardevolle mineralen vrij, die in het lichaam van de vogel worden opgenomen. Verpakt grit is in dierenwinkels verkrijgbaar. Verstrek het grit in een apart bakje en vul dat geregeld bij.

Uit onderzoek (dictaat Bouw en functie Gezelschapsvogel-UU) is gebleken dat grit het verteringsproces gunstig kan beïnvloeden, maar niet essentieel is

Bij een gevarieerde voeding is het niet noodzakelijk om voedingssupplementen aan te bieden. Als men pellets voert, kan dit zelfs schadelijk zijn.

Als men uitsluitend zaden verstrekt is een voedingssupplement een goede aanvulling. De verschillende voedingssupplementen worden in poedervorm geproduceerd en kleven heel gemakkelijk aan de oppervlakten van gesneden fruit of vochtig groenvoer. Behalve vitaminen en mineralen, bevat een algemeen supplement essentiële aminozuurresiduen, die de proteïnen vormen. Minder veelomvattende supplementen kunnen via het drinkwater worden verstrekt.

III. Huisvesting:

Huiskamervogels:

Een kooi voor een papegaaai moet het liefst zo groot mogelijk zijn en rechthoekig of vierkant.

De afmeting van de kooi is mede afhankelijk van de soort papegaaai en of de kooi bestemd is voor 1 of meer papegaaien. Bij de soortbeschrijving vindt u richtlijnen met betrekking tot de minimale afmeting van de kooi per papegaaiesoort.

Als u een kooi gaat kopen, let er dan op dat het traliewerk niet hoofdzakelijk bestaat uit verticale (van boven naar beneden) spijlen. De papegaaai kan dan niet omhoog klimmen en glijdt steeds naar beneden. Het traliewerk moet dus hoofdzakelijk uit horizontale (van links naar rechts) spijlen bestaan, die dienst kunnen doen als trap. Zorg er voor dat de kooi een deurtje heeft dat groot genoeg is, zodat u de papegaaai zonder al te veel moeite door het deurtje in zijn kooi kan zetten. Let erop dat er geen uitstekende delen aan het deurtje of de kooi zitten. U moet de kooi makkelijk kunnen schoonmaken en de voerbakken kunnen verwijderen. Kijk ook of de kooi goed afgesloten kan worden. Papegaaien kunnen soms echte ontsnappingsspecialisten zijn. Het meest veilige materiaal voor een kooi is roest vrij staal.

In de kooi moeten tenminste 3 bakjes aanwezig zijn, die stevig aan de kooi moeten kunnen worden bevestigd. Een voor het zaadmengsel /pellets, een voor het zacht voer (o.a. fruit en groenten) en een voor het drinkwater.

De zitstokken in de kooi moeten overeenstemmen met de grootte van de vogel, de tenen mogen de stok niet in z' n geheel omvatten. De zitstokken dienen van hardhout te zijn. Het beste materiaal voor zitstokken is hout uit de natuur. Omdat natuurlijke takken van ongelijke dikte zijn, kunnen de vogels hun greep af en toe veranderen, waardoor voorkomen wordt dat pijnlijke drukplekken ontstaan. Ook kunnen de vogels naar hartelust knagen aan de takken, waardoor voorkomen wordt dat de snavels doorgroeien of misvormen. Takken van diverse bomen (esdoorn, sommige fruitbomen, wilg, eik, beuk) zijn geschikt, maar mijdt takken van giftige soorten als bijvoorbeeld taxus en goudenregen. Gebruik geen takken die bespoten zijn met chemicaliën. Was de takken goed af alvorens u ze plaatst; ze kunnen bevuild zijn door uitwerpselen van wilde vogels of bedekt met overvloedig algengroei. Gebruik hiervoor schoon water en een stevige borstel. Dode takken zijn misschien gemakkelijk te krijgen, maar zijn vaak een bron van schimmelsporen, die uw vogels schade kunnen berokkenen. Zorg er wel voor dat de takken niet boven de drink- of voerbakjes hangen.

Er zijn verschillende bodembedekkers. Meestal worden de gedroogde beukensnippers gebruikt, die in verschillende maten verkrijgbaar zijn. Het voordeel is dat de ontlasting vast gaat zitten op de beukensnipper die droog is; het vocht van de ontlasting trekt in de snipper.

Verder is het simpel weg te halen. Het is herkenbaar voor jonge vogels, veelal zijn ook houtsnippers in het broedblok aanwezig.

Naast het type kooi is ook de plaats van de kooi erg belangrijk. De kooi moet de vogel een gevoel van veiligheid geven bij afwezigheid van de eigenaar. Dit betekent o.a. dat de kooi niet plat op de grond moet staan, maar op een dusdanige hoogte dat de papegaai een staand persoon recht in de ogen kan kijken en de kooi tenminste 35 cm boven de vloer verheven is. Papegaaien in het wild hebben over het algemeen hun nest niet op de grond en slapen het liefst zo hoog mogelijk, omdat dit het gevoel van veiligheid versterkt. Vermijd tochtige plaatsen en zet de kooi dus niet bij een raam of een deur die steeds opengaat. De beste plaats voor de kooi is in dat deel van het huis waar de mensen zich gewoonlijk bevinden. Zet de kooi nooit in een verlaten deel van het huis. Papegaaien zijn dieren die van gezelschap houden.

Sommige papegaaien vinden het fantastisch als zij voor een raam staan, maar veel papegaaien vinden dat niet prettig. Een wat angstige of veren plukkende papegaai, kan zich vaak beter ontspannen als hij niet voor het raam staat maar tegen een muur op een plaats die meer bescherming biedt. Een papegaai die voor het raam staat voelt zich vaak teveel blootgesteld aan gevaren en denkbeeldige "roofdieren", maar ook kunnen gebeurtenissen buiten de vogel angst aanjagen. De meeste papegaaien voelen zich het prettigst als de kooi tenminste met 1 kant tegen een muur geplaatst is.

Als u de kans heeft, kies dan voor een kooi met een play-top aangezien dit de papegaai meer bewegingsvrijheid biedt. De papegaai kan dan kiezen of hij met het speelgoed dat boven op zijn kooi ligt wil spelen en bovenop de kooi wil eten of in de kooi wil spelen met het speelgoed wat in de kooi hangt. Hij kan ook boven op de kooi een dutje doen, of lekker binnen in de kooi een middagslaapje doen.

Klimboom en een papegaaienstandaard:

Het is een vorm van dierenkwellerij om een papegaai de hele dag in zijn kooi te laten zitten. Deze vogels hebben lichaamsbeweging en afleiding nodig. Een goede manier om ze dat te geven is door een klimboom of een papegaaienstandaard aan te schaffen. Als klimboom kunnen grove takken van een boom met hardhout (eik, beuk of sommige fruitbomen) gebruikt worden. Aan deze klimbomen of standaards kunt u verschillende speeltjes bevestigen, waar de papegaai zich mee kan vermaken.

Een papegaai is visueel ingesteld en dag in dag uit op dezelfde plaats in dezelfde kamer gaat snel vervelen. U kunt bijvoorbeeld op verschillende plaatsen in huis klimtouwen aan het plafond hangen of zitplaatsen van touw.

Speelgoed:

In de kooi en aan de speelboom kunt u speeltjes bevestigen waar de papegaai mee kan spelen en wat hem de noodzakelijke afleiding verschaft.

Gebruik alleen speelgoed dat geschikt en veilig is voor papegaaiachtigen en waarvan de onderdelen te groot zijn om door de vogels te kunnen worden ingeslikt. Let altijd goed op het gedrag van uw vogel met een nieuw speeltje. Als u ziet dat hij materiaal ervan opeet, verwijder het dan onmiddellijk. Vogelspeelgoed moet altijd van loodvrij materiaal en bij voorkeur van roestvrij staal gemaakt zijn.

Wissel regelmatig het speelgoed in de kooi en desinfecteer gebruikt speelgoed voor u het opbergt.

Er zijn in principe 4 groepen speeltjes:

"preening toys", deze hebben stukken stof (katoen), ongeverfd leer of touw (sisal, katoen en hennep) en voorzien in de behoefte van het verzorgen van de veren van een soortgenoot. Dergelijk speelgoed kan plukgedrag voorkomen.

"chewing toys", om stuk te maken, vaak gemaakt van hout, bamboe, papier, karton of gevlochten palmland. Papegaaien knagen / kauwen graag aan dingen, dit is natuurlijk gedrag.

Harde en duurzame *speeltjes van acryl, metaal of plastic* die gemanipuleerd en onderzocht kunnen worden met snavel en poten. In sommige speeltjes kunnen ook lekkernijen gestopt worden, die er door manipulatie uitgehaald worden (z.g. *"feeding toys"*).

Speeltjes met een geluidje, zoals een bel, ratel, speeltje waar kralen inzitten die bij beweging geluid maken of een muziekdosje speciaal voor papegaaien.

Volière:

De beste manier om papegaaien te houden en te fokken is in een volière, waarbij een tuinvolière de voorkeur verdient. Bouw deze, indien mogelijk, in drie afdelingen:

Een goed nachthok, dat licht en vorstvrij is;

Een overdekte ren of vlucht (een gedeelte van de ren is dus van boven afgedekt);

Een volkomen open ren of vlucht.

De totale grootte van de volière dient altijd overeen te komen met de behoefte aan ruimte van de soort. Belangrijk hierbij is vooral de ruimte die de papegaaien praktisch gezien kunnen gebruiken. Door de inrichting van de volière met zitstokken, klautermogelijkheden en speelmogelijkheden, bepalen wij voor de papegaaien de te gebruiken ruimte en daarmee de kwaliteit van de huisvesting. De vogels moeten de ruimte optimaal kunnen benutten en er moet ook voldoende ruimte zijn om lekker te kunnen vliegen.

Het nachthok kunt u het beste iets hoger bouwen dan de vlucht. Vogels roesten (=slapen) het liefst zo hoog mogelijk. Het nachthok dient verwarmt te kunnen worden als het buiten koud begint te worden. Zorg ervoor dat het nachthok voldoende ramen heeft, die aan de binnenkant met gaas bespannen zijn. De ramen kunnen dan worden opgezet als het warm weer is. Goed passende horren zijn ook noodzakelijk, die niet kunnen worden opgeduwd door de vogels.

Het invlieggat naar het nachthok moet recht tegenover het midden van de ren liggen.

Onder dit vlieggat (van 40 x 50 cm en aan beide kanten voorzien van een 'landingsstrip') moet een deur zitten, waardoor u zelf in de ren kunt komen. Ook een deur in de achterwand van het nachthok is natuurlijk noodzakelijk zodat u toegang heeft tot het nachthok zelf.

Om het uitbreken van vogels te voorkomen is het verstandig voor deze toegangsdeur een portaaltje (z.g. 'veiligheidssluis') aan te brengen.

De voorzijde van de volière moet zo veel mogelijk of helemaal naar het zuiden zijn gericht. De papegaaien gedijen het beste als zij gehouden worden op een beschutte en relatief rustige plaats.

Gebruik voor volièrès dik gaas, dat geschikt is voor papegaaien, met mazen van 2,5 x 1,25 cm. Voor de grote papegaaien (zoals kaketoès en ara's) heeft u nog dikker gaas nodig. Span het gaas dat de wanden en het dak van de volière vormt dubbel, ter bescherming tegen actieve katten, wezels, uilen en dergelijke.

De bodem van de buitenren kunt u het beste van beton of tegelvloer maken (aflopend naar het midden toe met een goede afvoer), die u dagelijks afspuut. Een betonnen ondergrond en fundament in de volière voorkomt tevens dat ratten en muizen in de fundamenteën graven.

Een gedeelte van de bodem van de open ren kunt u eventueel met graszoden bedekken, die u kunt wegnemen en vervangen.

Plaats in het open gedeelte van de ren zo veel mogelijk levende, niet giftige planten in tonnen of bakken (bijvoorbeeld wilgenboompjes en fruitboompjes). Spuit deze planten geregeld af, in verband met uitwerpselen, en vervang ze regelmatig.

Bepanting aan de buitenkant van de volière biedt enerzijds beschutting en anderzijds kunnen de vogels zich vermaken met afvallende bladeren en takjes. Bij de aanplant is van belang goed op te letten dat er geen giftige soorten dichtbij de volière worden geplaatst.

Breng in de volière zitstokken van hardhout aan. Geef daarnaast fruitboomtakken en dergelijke (bijvoorbeeld wilg) om de vogels de gelegenheid te geven hun knaaglust bot te vieren. Zorg bij het aanbrengen van de stokken dat de vogels over voldoende vliegruimte kunnen beschikken.

Voer- en waterbakken moeten gemakkelijk zijn schoon te maken en vervaardigd zijn van niet-roestend materiaal, glas of keramiek. Plaats de voerbakken niet onder zitstokken of op plaatsen waar er uitwerpselen en veren in kunnen vallen.

IV. Gezondheid:

Vorbereiding aankoop:

Bereid de aankoop van een papegaai altijd goed voor. Koop alleen bij een goede kweker en als de situatie waarin de vogels zitten u niet aanstaat, koop dan simpelweg niet! Een vogel moet er gezond uitzien, vrolijk, schoon en actief. Maar ook de rest moet goed zijn: nette huisvesting, ruime kooien etc. De verkoper moet genegen zijn u van alle informatie over de vogel te voorzien, zoals bijvoorbeeld de herkomst en hoe oud de vogel is.

U moet het gevoel krijgen hier ook na de aankoop nog eens aan te kunnen kloppen voor advies, vragen, uitleg of toelichting. Ga bij voorkeur bij het eerste bezoek alleen maar kijken en koop pas bij het tweede bezoek.

Koop uitsluitend zelfstandig etende en geringde vogels of vogels die identificeerbaar zijn met een elektronische chip. Vogels met een vaste, naadloos gesloten, voetring zijn hier gekweekt.

Stel altijd, samen met de verkoper, een aankoopcontract op waarin duidelijk staat waar de koop om gaat (identificeerbare vogels: ring- of chipnummers), wie wat doet (testen door vogeldierenarts), wat ieders rechten en plichten zijn (bijv. quarantaine), wat er gebeurt als er iets mis is met de vogel, welke termijnen er gelden en welke kosten er met de transactie gemoeid zijn (zie voorbeeldcontract op www.pakara.nl).

Aankoopkeuring:

Een plaats waar veel (baby)papegaaien bij elkaar zitten, brengt altijd extra risico rondom besmettelijke ziektes met zich mee. Plan zo snel mogelijk een aankoopkeuring bij een vogeldierenarts. Laat naast een algemeen gezondheidsonderzoek de vogel ook altijd testen

op PBF, Polyoma en Chlamydia. Zelfs bij de aanschaf van "goedkope" papegaaien, dwergpapegaaien of parkieten kan het laten testen door een vogeldierenarts van de nieuwe vogel gewenst zijn. Vooral als u meerdere vogels in huis heeft. Plaats de nieuwe vogel in quarantaine als u andere vogels heeft, tot u de uitslagen van de testen heeft ontvangen en vraag de dierenarts om advies over de lengte van de quarantaine. Over het algemeen kan 45 dagen aangehouden worden als *minimale* termijn voor quarantaine. Laat ook in een aankoopcontract vastleggen dat u deze aankoopkeuring laat doen, bij welke vogeldierenarts, de datum en waarop u de vogel laat onderzoeken.

Zieke papegaaien:

Ziekteverschijnselen bij papegaaien zijn vaak niet specifiek en een juiste diagnose is zeer moeilijk te stellen zonder tests. Een papegaai is een prooidier en zal ziekteverschijnselen zo lang mogelijk proberen te verbergen. De toestand van een zieke vogel zal dus zeer snel verslechteren.

Een zieke vogel laat zijn vleugels hangen, slaapt op de grond, haalt hijgend of piepend adem, brengt overdag veel tijd slapend door, zit bol (heeft de veren opgezet), houdt de ogen half of helemaal gesloten en is niet of minder actief. Een of meer van deze verschijnselen kunnen er op wijzen dat de vogel ziek is en het dan altijd verstandig om een vogeldierenarts te raadplegen en de vogel te laten onderzoeken.

Een infrarode lamp (kies er een die meer warmte dan licht uitstraalt) is ideaal om een zieke papegaai warm te houden.

Papegaaienziekte

Papegaaienziekte (Psittacosis (Chlamydophilosis)) komt niet veel voor, maar kan zowel bij papegaai als mens ernstige verschijnselen geven.

De vogels kunnen acuut ziek zijn en hebben dan opgezette veren, zijn suf, hebben waterige ontlasting, neusuitvloeiing, ademhalingsmoeilijkheden en vermageren. In een klein aantal gevallen zijn de vogels chronisch ziek en daarbij zijn de dieren alleen maar minder levendig en vertonen wisselende eetlust. Deze chronische infecties worden meestal zichtbaar na een periode van stress. Na het stellen van de diagnose is een therapie mogelijk. Deze ziekte is ook besmettelijk voor mensen.

De ziekteverschijnselen bij de mens kunnen o.a. zijn: griepachtige klachten, hoge koorts, leverproblemen, longontsteking en zelfs een hartspierontsteking. Als de ziekte wordt vastgesteld door een dierenarts, is hij verplicht hiervan melding te maken.

PBF

De meest voorkomende virusziekte bij papegaaien is de snavel- en veerziekte, door de Engelsen Psittacine Beak and Feather Disease (PBF) genoemd. Dit is een virusziekte waarbij het afweersysteem van de vogel wordt aangetast. Het wordt veroorzaakt door het Circovirus. De ziekte kan worden aangetoond met behulp van bloedonderzoek gecombineerd met een verentest. De test is een momentopname (incubatietijd) en voor meer zekerheid is het noodzakelijk de vogel meerdere keren te testen voor hij gezond verklaard kan worden. De ziekte komt regelmatig voor bij kaketoets, maar komt ook voor bij andere papegaaien. Enkele van de verschijnselen zijn: abnormale verengroei, glimmende snavel bij kaketoets, vuil verenkleed, kale plekken op het lichaam, het verschijnen van gele veren bij een groene vogel, het gebrek aan veerstof op de veren, conjunctivitis en niezen, diarree en secundaire infecties. De incubatieperiode voor PBF kan variëren van 21 dagen tot ongeveer 18 maanden. Wanneer een vogel in een stress situatie komt (verkoop, verplaatsing of conditieverlies) kan het virus geactiveerd worden. Virale transmissie is mogelijk via direct contact met geïnfecteerde faeces, secretievloeistoffen (bloed, speeksel en sperma), geïnfecteerde materialen en oppervlakten (kooien etc.) en veerstof. Uit onderzoek is gebleken dat embryo's in eieren ook al besmet kunnen zijn wanneer een van de oudervogels drager is.

Polyoma

Polyoma is een virusziekte (Papovavirus) en komt over het algemeen alleen voor bij papegaaien. De ziekte is vaak dodelijk voor jonge papegaaien die nog niet zijn uitgevlogen. De ziekte van polyoma kunnen papegaaien overleven, maar zij blijven dan vaak drager van de ziekte. De ziekte kan worden aangetoond met behulp van bloedonderzoek gecombineerd met een uitstrijkje van de darm.

V. Soortspecifiek gedrag

Papegaaien zijn sociale dieren en de meeste leven buiten de broedtijd in vluchten. Dat kunnen kleine familiegroepjes van 4-10 vogels zijn of hele grote zwermen van honderden of zelfs duizenden dieren. Voor het zoeken naar voedsel vallen veel grote vluchten uiteen in kleine groepjes. Het leven in een groep brengt veel voordelen met zich mee, met name voor het ontdekken, ontwijken en verjagen van vijanden en het vinden van voedsel. De paarbinding is bij papegaaien zeer sterk. Een paartje doet gewoonlijk alles samen: 's nachts slapen ze dicht tegen elkaar aan, verzorgen elkaar's veren, baden en eten samen en papegaaien zijn zorgzame ouders.

Het kiezen van de juiste vogel:

Veel papegaaien en parkieten in gevangenschap zijn nog in het wild gevangen of nog maar enkele generaties verwijderd van hun wilde soortgenoten, zodat van domesticatie bij de meeste soorten dan ook nog geen sprake is. Dit betekent dat de papegaai van nature niet het instinct bezit om te weten wat er van hem verwacht wordt als huisdier. Het is de taak van zijn eigenaar, eventueel met behulp van een gedragstherapeut, om de papegaai deze vaardigheden bij te brengen.

Ondanks de gemeenschappelijke overeenkomsten, zijn niet alle papegaaiensoorten gelijk en stellen de verschillende soorten verschillende eisen aan hun voeding en omgeving. Het is belangrijk van tevoren uitgebreid onderzoek te doen naar de verschillende soorten papegaaien en u zoveel mogelijk informatie eigen te maken over die soorten waarin u het meest bent geïnteresseerd. Hierbij dient u vooral te letten op het temperament van de vogel en zijn voedingsvereisten. Probeer vast te stellen welke vogel het meest past bij uw persoonlijke omstandigheden en uw huiselijke omgeving. Sommige papegaaien kunnen zeer veel geluid produceren en zijn dan ook niet geschikt voor een rijtjeswoning of appartement en er zouden dan zelfs problemen met de burens kunnen ontstaan.

U kunt bijvoorbeeld met de kleinere soorten beginnen, zoals grasparkieten, valkparkieten en agapornissen. Deze kleinere soorten vereisen over het algemeen wat minder persoonlijke aandacht en zijn redelijk eenvoudig te verzorgen. Het zijn ook geschikte vogels voor kinderen en kunnen voor kortere perioden alleen gelaten worden als zij tenminste over het juiste voer, water en een aantal speeltjes kunnen beschikken.

Zowel grasparkieten als valkparkieten kunnen met geduld vaak redelijk goede praters worden.

Vogels die gedeeltelijk met de hand zijn grootgebracht zijn vriendelijk naar mensen toe en zijn de beste keus voor kinderen, aangezien het veel geduld vereist om een vogel handtam te maken hetgeen voor kinderen niet gemakkelijk is.

Als de vogel reeds handtam is, heeft de vogel slechts positieve stimulering nodig om het zo te laten blijven.

Papegaai als huisdier

Het gedrag van papegaaien in gevangenschap is gebaseerd op het gedrag in het wild. De omstandigheden waaronder papegaaien als huisdier worden gehouden zijn niet vergelijkbaar met de situatie in het wild. Invloeden vanuit de omgeving, zoals onvolledige voeding, blootstelling aan giftige stoffen, ongeschikte huisvesting, verkeerde opstelling van de kooi, gebrek aan beweging, verveling als gevolg van onvoldoende stimulering, een

stressvolle omgeving, een regime wat niet bij het natuurlijke ritme van de vogel past en onvoldoende aandacht kunnen problemen veroorzaken.

Het is belangrijk om voor de papegaai zoveel mogelijk gelegenheden te creëren, waar de papegaai vrij en veilig rond kan vliegen, hij verandering van omgeving heeft en zo mogelijk de vrijheid heeft om keuzes te maken. Dit zal niet alleen de gezondheid en welzijn van de papegaai bevorderen, maar ook de band tussen de eigenaar en de papegaai versterken.

Papegaaien zijn prooidieren en dat betekent dat met de inrichting van hun omgeving erop toegezien moet worden, dat er geen aspecten zijn die door de papegaai als bedreigend worden ervaren.

Een papegaai zal heftig reageren als een persoon hem ongemerkt van achteren nadert of wanneer men de vogel wil pakken met een handdoek of schrikken van een hard geluid. De rug van een papegaai is zeer gevoelig voor trillingen en luchtverplaatsingen, zoals wanneer een roofvogel op ze afsuist. Vandaar dat een papegaai altijd van voren moet worden benaderd en moeten jonge vogels langzaam wennen aan het opgepakt worden. Door vibraties in de lucht ontstaat er een directe vliegreactie bij de vogel.

Een papegaai is ook zeer visueel ingesteld en zij hebben ogen aan weerskanten van de kop, waardoor hun gezichtsveld bijna 360 graden is. Hierdoor kunnen zij ieder gevaar waar vandaan ook zien aankomen. Het is dan ook belangrijk om geen onverwachte, abrupte bewegingen rond de vogel te maken en de papegaai te laten horen als u er aan komt (vooral in het donker).

Als u een papegaai aanschaft moet u er rekening mee houden dat elke papegaai lawaai maakt. In de vrije natuur onderneemt een papegaai veelal activiteiten in groepsverband, aangezien dit bescherming biedt tegen roofdieren. Een papegaai zal dan ook contact met de andere leden uit de groep houden door middel van fluiten of roepen ('contact calls') en als dit roepen niet wordt beantwoord zal het ontaarden in schreeuwen. Met name vlak na het licht worden en vlak voor het donker worden zullen de meeste papegaaien fluiten en roepen. In gevangenschap zal de papegaai ook dit natuurlijke gedrag vertonen en de leden van zijn groep (bijvoorbeeld gezinsleden) regelmatig roepen.

In de vrije natuur komt het normaal gesproken niet voor dat papegaaien elkaar tot bloedens toe bijten. Als een papegaai een probleem met een andere vogel heeft, zal hij in principe wegvliegen en de confrontatie vermijden. Bij papegaaien die in gevangenschap worden gehouden, komt bijten regelmatig voor. De voornaamste reden voor bijten is angst en voordat een papegaai bijt zal hij signalen afgeven en pas als hij geen andere uitweg meer ziet zal hij daadwerkelijk bijten. Bij een papegaai die de mogelijkheid heeft om weg te vliegen als hij met rust gelaten wil worden of als hij zich onveilig voelt, zal bijten uit angst minder voorkomen.

Een papegaai kan ook bijten als hij meent dat zijn territorium (bijvoorbeeld zijn kooi) wordt bedreigd of benaderd door vreemden. Het is dan ook belangrijk diverse veilige plaatsen voor de papegaai in huis in te richten waar hij op verschillende tijdstippen van de dag kan verblijven om op deze manier een te sterk territoriaal gedrag naar zijn kooi toe te voorkomen.

Als een vogel pijn heeft, kan dit ook een reden zijn om te bijten. Ook als de vogel in de rui is en zich niet zo lekker voelt, kan de vogel wat bijterig worden.

Papegaaien zijn zeer intelligente dieren en als er onvoldoende zorg wordt besteed aan hun leefomstandigheden en sociale behoeften in gevangenschap, is de kans groot dat er stereotype neurotisch gedrag ontstaat. Het continue op en neer bewegen van de kop of het in een 8-vorm heen en weer bewegen van het lichaam, zijn ernstige signalen van verwaarlozing.

Papegaaien zijn over het algemeen gevoelig voor het ontwikkelen van gedragsproblemen, aangezien mensen zich vaak onvoldoende bewust zijn van de hoge eisen die een papegaai in gevangenschap stelt aan zijn leefomgeving en dagelijkse verzorging. Sommige

papegaaien zijn beter in staat dan anderen om zich aan te passen aan de leefomstandigheden in gevangenschap.